

Zpoplatnění železniční infrastruktury z hlediska její konkurenceschopnosti v mezinárodní dopravě

Účelem řešení projektu ve výzkumu a vývoji (VaV) Ministerstva dopravy ČR, č. 1F84C/065/410 „Zpoplatnění železniční infrastruktury z hlediska její konkurenceschopnosti v mezinárodní dopravě“, je přispět k omezení růstu negativního vlivu dopravy na životní prostředí, způsobeného zejména provozem těžkých silničních nákladních vozidel. Důvodem nutnosti zabývat se tímto problémem je skutečnost, že silniční nákladní doprava v ČR, až do vypuknutí globální krize (kdy od 4Q 2008 došlo k jejímu poklesu), vykazuje trvalý růst přepravních výkonů, které jsou na území ČR výrazně vyšší než přepravní výkony železnice a je proto třeba hledat cesty pro přesun přepravních výkonů ze silničních komunikací na železnici a zjistit ekonomické podmínky, za kterých by bylo možno předpokládat, že přepravce změni volbu dopravního módu.

Projekt je zaměřen na zkoumání vlivu jednotkové ceny za použití železniční dopravní infrastruktury na konkurenceschopnost železniční dopravy s cílem zjistit, zda změnou její výše lze dosáhnout i změny v rozhodovacím procesu přepravce při volbě dopravního módu.

Řešení projektu vychází z předpokladů, že přepravci nezáleží na tom, jakým druhem dopravy se přeprava uskuteční (ale záleží mu na ceně za přepravu a na dalších faktorech, jako je dodávka nepoškozeného zboží v daný čas do místa určení, atd.) a že přepravce v celkové ceně za přepravu zohledňuje splnění všech jím stanovených podmínek na přepravu po jednání s dopravci nebo s operátory.

Řešení projektu bylo dle zadání časově rozloženo do dvou let a strukturováno do sedmi dílčích cílů (DC001 až 007).

V roce 2008 byly splněny dílčí úkoly:

- DC001 „Porovnání používaných přístupů ke zpoplatnění silniční a železniční infrastruktury ve vybraných zemích“;
- DC002 „Výběr zemí, koridorů a komodit pro analýzu“;
- DC003 „Sběr informací od respondentů“.

V roce 2009 probíhalo řešení projektu v souladu s věcným a časovým programem těchto dílčích úkolů:

- DC004 „Vývoj ekonomického modelu nákladů na dopravu“;
- DC005 „Kvantifikace nákladů za použití železniční dopravní infrastruktury“;
- DC006 „Vypracování případové studie“;
- DC007 „Tvorba počítačového modelu“.

Definované cíle řešení projektu byly splněny takto:

Cíl a) Metoda pro stanovení hraniční/max. ceny za použití železniční infrastruktury byla vytvořena a je popsána v DC 005 a DC007 s tím, že hraniční cena se pohybuje v jistém intervalu omezeném minimální a maximální mezí. Minimum představuje výši úhrady pokrývající náklady na udržování a provozování dopravní cesty, maximum potom částka, která ještě nesnižuje konkurenceschopnost železniční dopravy. Cenou zde tudíž rozumíme cenu za jednotku dopravního výkonu a pro konkrétní trasu přepravy je, mimo jiné, závislá na délce přepravy. Metoda proto pracuje s „jednotkovou hraniční cenou“, v souladu s cenovým výměrem MF.

Cíl b) Vývoj počítačového modelu pro stanovení max. ceny za použití dopravní infrastruktury má dvě polohy:

- ekonomický model tj. kalkulátor ekonomických nákladů pro výpočet ceny za konkrétní přepravu, která může být považována za „hraniční“ pro daný případ, a která zohledňuje i rozdíly mezi dopravními módy. Jelikož zmíněné rozdíly se liší podle komodity, není možné univerzální řešení.

- počítačový model (PC model EŽ) jako nástroj na podporu rozhodování pro výběr optimální varianty skladby ekonomických nákladů železničních dopravců z hlediska jejich konkurenceschopnosti se silniční dopravou.

Cíl c) Stanovení hraniční ceny za použití železniční infrastruktury za současných podmínek: hraniční cena byla ve tvaru minimální jednotkové hraniční ceny a maximální jednotkové hraniční ceny stanovena v DC 005 a DC 007.

Řešení projektu „Zpoplatnění železniční infrastruktury z hlediska její konkurenceschopnosti v mezinárodní dopravě“ bylo ukončeno ke dni 31. 12. 2009.